

Η ΑΡΤΑ
ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΙΧΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ
ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΡΑΓΟΥΖΑΣ
(15ος αιώνας)

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 287	ΙΟΥΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2004	Γραφεία: Οδός Μαυρομιχάλη 7 Αθήνα 106 79 ΤΗΛ. - FAX: 210-36.21.651
--------------------------	---------------	------------------------------	--

ΑΘΗΝΑ 2004

Η ΑΡΤΑ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΙΧΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΡΑΓΟΥΖΑΣ (15ος αιώνας)

Του Ε. Λ. ΒΕΤΣΙΟΥ

Κατά τη διάρκεια της υστερομεσαιωνικής περιόδου (13ος -15ος αι.) η Ραγούζα (η σημερινή πόλη Dubrovnik) ανέπτυξε έντονη εμπορική δραστηριότητα στην περιοχή της Άρτας. Το πρώτο μισό μάλιστα του 15ου αιώνα οι εμπορικές σχέσεις των Ραγουζαίων με την Άρτα αναπτύχθηκαν ακόμη περισσότερο και η Άρτα έγινε ένα από τα κυριότερα εμπορικά κέντρα των Ραγουζαίων στον ελλαδικό χώρο¹. Το κύριο προϊόν που εισήγαγαν οι Ραγουζαίοι από την περιοχή της Άρτας ήταν τα σιτηρά. Εκτός από τα σιτηρά σημαντική θέση στις εξαγωγές από την Άρτα κατείχε το αλάτι, το οποίο έβγαινε από τις αλυκές που βρίσκονταν κοντά στην πόλη. Μερικές φορές μάλιστα πλοία από τη Ραγούζα που έπλεαν στην Άρτα για προμήθεια σιταριού, διατάσσονταν να φορτώσουν αλάτι ως υποκατάστατο, αν δεν υπήρχε διαθέσιμο σιτάρι.

Ο ιστορικός - ερευνητής Β. Krekic

στο δεύτερο μέρος του βιβλίου του² παραθέτει ένα σημαντικό αριθμό από τα κατάστιχα των εγγράφων των αρχείων της Ραγούζας που αφορούσαν την Ανατολή κατά την υστερομεσαιωνική περίοδο (*Régestes des documents des Archives de Raguse concernant le Levant*). Ένα μέρος των αριθμημένων καταστίχων αυτών, που αναφέρονται στην Άρτα και στις εμπορικές δραστηριότητες που ανέπτυξαν στην πόλη, οι Ραγουζαίοι, παρουσιάζω σε ελληνική μετάφραση στην παρούσα εργασία.

Κατάστιχα εγγράφων

10) 1272

Μερικά άρθρα καταστατικών της Ραγούζας αφορούν ανατολικές περιοχές. Έτσι για παράδειγμα στο lib. I, cap. XIII καθορίζεται ότι τα προερχόμενα πλοία από περιοχές ανάμεσα στην Άρτα και το Δυρράχιο που προσορμίζονταν στο λιμάνι της Ραγούζας, έπρεπε να καταβάλουν φόρο ενός υπέρπυρου³ ανά κατάρτι:

για τα μικρά πλεούμενα (ο φόρος ήταν) μέχρι μισό υπέρπυρο.

95) 9 Φεβρουαρίου 1313

Ο Ραγουζαίος ευγενής Valli de Coçe (Cucelic) ναυλώνει το πλοίο του («taridam») με 25 ναύτες στον Nicolaus Baduerius από τη Βενετία. Το πλοίο θα πάει στην Άρτα και σε δυο άλλες περιοχές προς τη Βενετία, όπου θα φορτώσει εμπορεύματα που θα μεταφέρει στη Βενετία. Ποσό ναύλου: 4 λίρες de gros⁴ για κάθε χιλιάδα.

173) 13 Μαΐου 1336

Ο Nicola de Calemani από την Άρτα πούλησε σε ένα Ραγουζαίο ευγενή, για 29 δουκάτα, εννιά βάζα κρασιού από την Ortona⁵, τα οποία πρέπει να μεταφέρει στην Αλβανία.

441) 29 Απριλίου 1393

Ο Lucas Paruatich, κυβερνήτης (πλοιοκτήτης) ενός πλοίου του Split, ακυρώνει ένα συμβόλαιο που υπήρχε για να μεταφέρει εμπορεύματα από την Άρτα στη Δαλματία ή στις Abruzzes⁶, αργότερα ναυλώνει το πλοίο σε ένα Ραγουζαίο ευγενή τον Mathieu Djurdjivic, για να φορτώσει 1200 muids (μόδια)⁷ αλατιού στην Κέρκυρα («ad mensuram Pagi») και να τα μεταφέρει στις εκβολές του (ποταμού) Neretva⁸.

443) 13 Ιουνίου 1393

Ένα ραγουζαϊκό πλοίο θα πλεύσει στην Άρτα με 8 ναύτες για λογαριασμό του Ραγουζαίου ευγενή Marinus Djurdjivic. Ο κυβερνήτης θα παρουσιαστεί στον ser Nalchus de Georgio (Djurdjivic)⁹ και θα φορτώσει (στο πλοίο) αυτό που θα του παραδοθεί. Στην περίπτωση που ο Djurdjivic δε θα του παρέδιδε το

φορτίο, το πλοίο θα φόρτωνε αλάτι στην Κέρκυρα (το πλοίο μπορούσε να μεταφέρει μέχρι 800 ραγουζαϊκά muids αλατιού). Ο ναύλος θα αντιστοιχούσε στο ποσό των 160 υπερπύρων. Το πλοίο θα πρέπει να έχει μια ορισμένη ποσότητα όπλων στο κατάστρωμα. Στις 5 Αυγούστου ο κυβερνήτης δηλώνει ότι έλαβε 120 υπέρπυρα ως προκαταβολή του ναύλου.

448) 20 Αυγούστου 1393

Ένας Ραγουζαίος ναυλώνει το πλοίο του στον Marin Djurdjivic. Θα πλεύσει στην Άρτα και θα παρουσιαστεί στον ser Nalchus de Georgio (Djurdjivic), από τον οποίο θα πάρει το φορτίο (πιθανώς σιτάρι) που θα μεταφέρει στη Ραγούζα με ναύλο που αντιστοιχεί στο ποσό των 60 υπερπύρων. Το πλοίο είναι (χωρητικότητα) 110 stères¹⁰.

528) 15 Φεβρουαρίου 1406

Ένας Ραγουζαίος ναυλώνει το πλοίο του (bateau) με πέντε ναύτες σε ένα Ραγουζαίο ευγενή για ένα ταξίδι στο Castrum Fanari, στη Rinez και στην Άρτα, όπου θα πρέπει να φορτώσει σιτάρι που θα του παραδώσει ο Nalchus Djurdjivic. Ο ναύλος θα αντιστοιχούσε στο ποσό των 48, υπερπύρων.

529) 28 Φεβρουαρίου 1406

Ένας καπετάνιος ναυλώνει το πλοίο του σε ένα Ραγουζαίο ευγενή για να φορτώσει 200 stères σιτάρι και δύο balles άλλων εμπορευμάτων που θα του παραδώσει ο Nalchus Djurdjivic στην Άρτα. Το πλήρωμα αποτελείται από πέντε ναύτες και ο ναύλος αντιστοιχεί στο ποσό των 102,5 υπερπύρων.

644) 5 Ιουλίου 1418

Ένα πλοίο θα φορτώσει αλάτι στη Λευκάδα (Santa Maura), στον Άγιο Νικόλαο (ad Sanctum Niccolam) ή στην Κόπρανα (in Chopernam) και την ποσότητα αυτή θα μεταφέρει στις εκβολές του ποταμού Neretva. Ο ναύλος θα είναι 20 δουκάτα για κάθε εκατοντάδα muids (αλατιού) σύμφωνα με το μετρικό σύστημα στην περιοχή του Neretva.

648) 21 Ιουλίου 1418

Ένα πλοίο θα αναζητήσει αλάτι στη Λευκάδα, στον Άγιο Νικόλαο και μέσα στον κόλπο της Άρτας στην Κόπρανα και θα μεταφέρει το αλάτι στην περιοχή των εκβολών του ποταμού Neretva με ένα ποσό ναύλου 20 δουκάτων για κάθε εκατοντάδα (muids αλατιού) σύμφωνα με το μετρικό σύστημα στην περιοχή του Neretva.

683) 22 Ιουνίου 1423

Το συμβούλιο (le Petit Conseil) επιτρέπει στους δημόσιους υπαλλήλους («massarii») να αγοράσουν από τον πρεσβευτή του δεσπότη της Άρτας 2000 steres κεχριού με 40 σολδία (sous) το στάρο (le stere). Το κεχρί πρέπει να φτάσει στη Ραγούζα πριν τα τέλη Νοεμβρίου. Το δουκάτο αντιστοιχεί με 102 σολδία.

Στις 27 Ιουνίου 1423 ο Johannes Helisei, πληρεξούσιος του εκλαμπρότατου και μεγαλόπρεπου άρχοντα Καρόλου, «ελέω Θεού» δεσπότη των Ρωμαίων (στέλνει επικυρωμένο πληρεξούσιο με τα αυθεντικά γράμματα του δεσπότη «mediocri sigillo suo») και οι ραγουζαίοι δημόσιοι υπάλληλοι συμφωνούν να αγοράσουν από τον Helisei 2000 steres κεχρί με

40 σολδία το στάρο (le stere) για τη Ραγούζα. Το κεχρί πρέπει να είναι στη Ραγούζα πριν τα τέλη του Νοεμβρίου του 1423.

704) 28 Σεπτεμβρίου 1424

Το συμβούλιο αποφασίζει να παραδώσει στους γιους του μακαρίτη Nalchus Djurdjivic ένα γράμμα που είχε σταλεί από τον Mateus de Nandulfi «capitaneus Arthe, factor domini despothi», εξαιτίας ενός χρέους που ο δεσπότης ζητά από τον Nalchus. Οι γιοι του θα πρέπει να παραδώσουν το γράμμα στις αρχές της Ραγούζας, αφού πρώτα το μελετήσουν. Προτού δοθεί στους Djurdjivic, το γράμμα πρέπει να πρωτοκολληθεί.

Το γράμμα πρωτοκολλήθηκε την ίδια ημέρα. Ο Nandulfi ενημερώνει τις αρχές της Ραγούζας ότι είχε στείλει με πολλά καράβια σιτάρι στη Ραγούζα. «Να έχετε εμπιστοσύνη» στον Nalchus Djurdjivic ανέφερε και «μια καλή άποψη» γι' αυτόν «όπως ότι είναι ένας άνθρωπος με γνώσεις και ένας παλιός φίλος». Ο Nandulfi είχε γράψει στον Nalchus Djurdjivic ότι ήθελε να αποστείλει το σιτάρι του για να το πουλήσει αυτός και έπειτα να στείλει τα χρήματα στην Άρτα. Παρόλα αυτά ο Nalchus (Djurdjivic) κράτησε το χρηματικό ποσό το οποίο ανερχόταν στο ύψος των 100 δουκάτων περίπου. Αργότερα πήρε τα χρήματα που οι αρχές της Ραγούζας έπρεπε να πληρώσουν στον Nandulfi για το κεχρί που του είχε πουλήσει. Οι γιοι του Nalchus αγόρασαν στην Άρτα 513 «tegarì» σιτάρι με 43 βενετσιάνικα σολδία και το ίδιο το κεχρί με 29

σολδία το «tegaro» και δεν πλήρωσαν τίποτε. Επιπλέον στη Ραγούζα ο Nalchus εμπόδισε την πώληση 343 «tegarì» σιταριού και περισσότερα από 200 «tegarì» κεχριού που ο Nandulfi έστειλε με τον εμπορικό αντιπρόσωπό του Dimus Amirali. Από όλες τις εμπορικές αυτές δραστηριότητες ο Nalchus θα έπρεπε να δώσει στον Nandulfi 600 δουκάτα. Εξ αιτίας αυτού του γεγονότος ένας γιος του Nalchus συνελήφθη στην Άρτα και τα αγαθά του κατασχέθηκαν. Ο Nandulfi ζητά από τις αρχές της Ραγούζας να αναγκάσει τον Nalchus να ρυθμίσει αυτά τα χρέη. Αυτό το γράμμα, που συντάχτηκε στην Άρτα στις 17 Αυγούστου, έφτασε στη Ραγούζα στις 21 Αυγούστου 1424.

722) 31 Οκτωβρίου 1425

Ο Johannes Richi φαρμακοποιός στη Ραγούζα, αντιπρόσωπος του εκλαμπροτάτου και μεγαλόπρεπου άρχοντα δεσπότη de Romania, ζητά από τους κληρονόμους του Nalchus Djurdjevic 200 stères κεχρί που ήταν στην κατοχή τους, αλλά ανήκαν στον δεσπότη. Αυτοί (οι κληρονόμοι) αρχικά ζήτησαν να αποδείξει ο Richi ότι ήταν πραγματικά ο αντιπρόσωπος του δεσπότη. Ο δεσπότης το διαβεβαίωσε με ένα γράμμα που συντάχτηκε στην Άρτα στις 8 Μαΐου 1425 και περιείχε επιγραφή με ελληνικά κόκκινα γράμματα, έτσι όπως συνήθιζε να κάνει πάντοτε ο δεσπότης. Οι κληρονόμοι αναγνώριζαν ότι είχαν χρέος 200 steres κεχρί στο δεσπότη, αλλά (ανέφεραν ότι) πούλησαν ένα μέρος, ένα άλλο (ότι) καταστράφηκε και επιπλέον (ότι) το (υπόλοιπο) κεχρί τους δημιούργησε

έξοδα, έτσι ώστε να ζητούν από τον αντιπρόσωπο του δεσπότη 65 υπέρπυρα και 2 gros. Αν καταβαλλόταν αυτό το ποσό είναι έτοιμοι να δώσουν στον Richi τις 181,5 stères που έχουν ακόμη αυτοί. Τελικά οι αρχές αποφασίζουν να δώσουν οι κληρονόμοι το κεχρί (181,5 stères) στον Richi και ότι αυτός πρέπει να τους πληρώσει 65 υπέρπυρα και 2 gros. Η ρύθμιση αυτών των λογαριασμών διήρκεσε μέχρι το μήνα Μάρτιο του 1727.

726) 13 Ιουνίου 1426

Αποστολή ενός караβιού (bateau) στην Αυλώνα (Valona) για την αγορά σιταριού. Αν δεν βρει στην Αυλώνα θα πάει στην Άρτα.

775) 18 Μαΐου 1430

Με ένα γράμμα οι Ραγουζαίοι ανακοινώνουν στον πρεσβευτή τους κοντά στο δούκα Sandalj ότι «ο Τούρκος κατέλαβε τη Θεσσαλονίκη και με την κατάκτησή της ένα μέρος του πληθυσμού της έφυγε στον Morée και ένα άλλο μέρος να πολεμήσει για τις κτήσεις και τη χώρα του Ιωάννη Καστριώτη»

Στις 28 Μαΐου, με ένα άλλο γράμμα, οι Ραγουζαίοι αναφέρουν ότι οι Τούρκοι «κατέλαβαν όλη την περιοχή του Ιωάννη Καστριώτη και κατέστρεψαν όλα τα κάστρα με εξαίρεση δύο τα οποία κατέλαβαν και εξόπλισαν. Ένα μέρος της περιοχής ήρθε στα χέρια των Τούρκων και ένα άλλο μέρος αφέθηκε στον Ιωάννη. Ο αυτοκράτορας βρίσκεται ενώπιον των Ιωαννίνων και μάχεται στις περιοχές που ανήκαν στο δεσπότη Isaul και στο δεσπότη της Άρτας.

Συνέχεια στη σελίδα 283

Συνέχεια από τη σελίδα 278

Στις 3 Ιουνίου οι Ραγουζαίοι επαναλαμβάνουν τις πληροφορίες στον πρεσβευτή τους (που ήταν) κοντά στο βασιλιά της Βοσνίας και στο δούκα Sandalj. Προσθέτουν παράλληλα ότι ένα μόνο μέρος του τουρκικού στρατού έμεινε για να πολεμήσει το δεσπότη των Ιωαννίνων, ενώ ο σουλτάνος πήγε στην Andrinople.

791) 6 Ιουνίου 1431

Ακρόαση των μαρτύρων για τις λεηλασίες που έκανε ένας καταλανός κουρσάρος από τις Συρρακούσες. Ο Zanipus, γιος του Samel de Frantia, δηλώνει ότι πήγαινε από την Κέρκυρα στη Ρόδο με ένα κερκυραϊκό πλεούμενο, όταν αιχμαλωτίστηκε την 1η Μαρτίου στα ύδατα της Άρτας από ένα μπριγκαντίνι του οποίου ιδιοκτήτης ήταν ο Petrus de Baiona. Αργότερα ο κουρσάρος κατέλαβε 28 βενετσιάνικα και άλλα πλοία και τα λεηλάτησε όλα. Οι κουρσάροι λεηλάτησαν ραγουζαϊκά πλοία κοντά στο νησί της Ραγούζας το Lastono. Με την ευκαιρία αυτή ανέφεραν: «Ας πάμε να καταλάβουμε ραγουζαϊκά πλοία που είναι πλούσια, επειδή ένα ραγουζαϊκό πλοίο αξίζει περισσότερο από δέκα βενετσιάνικα». Τότε οι κουρσάροι επιτέθηκαν σε ένα μικρό ραγουζαϊκό πλοίο που έφερε τη σημαία του Αγίου Μάρκου.

Ο Georgius filius Gregorii από την Κέρκυρα δηλώνει ότι πριν από 8 η-

μέρες αιχμαλωτίστηκε με έξι άνδρες σε ένα κερκυραϊκό πλοίο από τον ίδιο κουρσάρο σε μια γειτονιά του Sasseno. Οι κουρσάροι έλεγαν μεταξύ τους: «Ας καταλάβουμε δύο ή τρία ραγουζαϊκά πλοία και θα είμαστε για πάντα πλούσιοι».

Ο Theodorus Nichifori από την Κέρκυρα είχε αιχμαλωτιστεί εδώ και οχτώ μήνες από τον ίδιο κουρσάρο ενώ βρισκόταν κοντά στην Otrante σε ένα πλοίο του Tarente. Όλοι ελευθερώθηκαν από μία ραγουζαϊκή γαλέρα.

806) 18 Απριλίου 1433

Ο πρεσβευτής του δεσπότη Καρόλου Τόκκου, θα εμπιστευθεί το κρασί που θα μεταφέρει μαζί του στους φύλακες του λιμανιού της Ραγούζας και θα το σφραγίσει· όταν θα συνεχίσει το ταξίδι του θα το ξαναπάρει.

826) 23 Ιανουαρίου 1435

Οι αρμόδιοι υπάλληλοι για το σιτάρι του δήμου θα πρέπει να στείλουν όσο το δυνατό νωρίτερα και το αργότερο μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου ένα ή και περισσότερα πλοία στην Άρτα, την Πάτρα, τα Ιωάννινα και στις γύρω περιοχές για να αγοράσουν και να μεταφέρουν στην Ραγούζα 1500 stères σιταριού. Αν δεν μπορέσουν να αγοράσουν σιτάρι, τα πλοία θα μεταφέρουν αλάτι.

827) 28 Ιανουαρίου 1435

Ο Rastisa Bogojevic ναυλώνει το πλοίο του (son coche) με 11 ναύτες στους δημοτικούς υπαλλήλους σιταριού για να αγοράσουν σιτάρι στον κόλπο της Άρτας. Αν δεν μπορέσουν

να βρουν σιτάρι στην Άρτα, ο Bogojenic θα πάει στον κόλπο της Πάτρας. Το σιτάρι θα μεταφερθεί στη Ραγούζα. Αν (το πλοίο) φορτώσει σιτάρι στον κόλπο της Άρτας ο Bogojenic θα πάρει ως ναύλο 4,5 gros ανά ραγουζαϊκό στάρο και αν φορτώσει στον κόλπο της Πάτρας θα πάρει ως ναύλο 5 gros ανά στάρο.

Την 1η Φεβρουαρίου 1435 ο Bogojenic έλαβε 100 δουκάτα από τους υπαλλήλους για αυτή την αγορά.

828) 31 Ιανουαρίου 1435

Ενημέρωση από τους αρμόδιους υπαλλήλους για το σιτάρι στον Rastisa Bogojenic. Θα πλεύσει στην Άρτα, όπου χωρίς να κάνει λόγο για αγορά σιταριού, θα αναφέρει ότι έχει ένα φορτίο για την Πάτρα ή την Μεθώνη. Μετά θα πρέπει να ερευνηθεί αν υπάρχει σιτάρι στην Άρτα και ποια είναι η καλύτερη τιμή του. Αν βρει αυτό που ψάχνει, θα πρέπει να αγοράσει 1.400 steres. Αν το σιτάρι δεν είναι καλό ή δεν υπάρχει αρκετό στην περιοχή της Άρτας, θα πλεύσει στον κόλπο της Πάτρας. Αν δεν μπορέσει να φορτώσει σιτάρι, μπορεί να φορτώσει αλάτι. Οι Ραγουζαίοι γνωρίζουν «από ανθρώπους που έχουν πραγματοποιήσει παρόμοια ταξίδια στη θάλασσα» ότι μπορούμε να αγοράσουμε σιτάρι σε καλή τιμή, ενώ για το αλάτι αναφέρουν ότι σε αυτές τις περιοχές υπάρχει η δυνατότητα να το αγοράσουν σε πολύ χαμηλή τιμή.

Συνεχίζεται

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Βλ. D. Nicol, Το Δεσποτάτο της Ηπείρου 1267-1479 - Μια συνεισφορά στην ελληνική Ιστορία κατά τον Μεσαίωνα, Αθήνα 1991, σσ. 317-322· E. Βέτσιος, «Το εμπόριο στην περιοχή της Άρτας στους υστερο-μεσαιωνικούς χρόνους (13ος-15ος αι.)», Σκουφάς, τεύχ. 85 (Άρτα 1995), σσ. 33-37.
- 2 B. Krekic, Dubronnik (Raguse) et le Levant au Moyen Age, Paris-La Haye 1961, σσ. 159-409
- 3 Το υπέρπυρο, το κυρίαρχο νόμισμα του βυζαντινού, νομισματικού συστήματος που καθιερώθηκε από την εποχή της νομισματικής μεταρρύθμισης του Αλεξίου Α' Κομνηνού, ήταν χρυσό νόμισμα 4,5 γραμμαρίων και καθαρότητας 21 καρατιών, βλ. E. Λιάτα, Φλωρία δεκατέσσερα στένουν γρόσια σαράντα - Η κυκλοφορία των νομισμάτων στον ελληνικό χώρο, 15ος -19ος αι., Αθήνα 1996, σσ. 126.
- 4 Για τη νομισματική μονάδα lira di grossi βλ. E. Λιάτα, ό.π., σ. 141.
- 5 Πόλη στην Ανατολική-κεντρική πλευρά της Ιταλίας, κοντά στην πόλη της Πεσκάρα.
- 6 Περιοχή της Ανατολικής-κεντρικής Ιταλίας.
- 7 Το μόδι (mozo,oggio, modio) είναι μονάδα μετρήσεως χωρητικότητας σιτηρών και αλάτος. Ως προς την αντιστοιχία του σε οκάδες ή χιλιόγραμμα βλ. Γ. Σιορόκας, Το Γαλλικό προξενείο της Άρτας (1702-1789), Ιωάννινα 1981, σ. 314, υποσ. 6.
- 8 Ποταμός που έχει τις εκβολές του στη Δαλματία.
- 9 Έμπορος από τη Ραγούζα που έζησε και εμπορεύτηκε στην Άρτα για περισσότερα από τριάντα χρόνια, από το 1393 έως το 1424, βλ. D. Nicol, ό.π., σ. 319.
- 10 Το στέρον ή στάρον (stere, staro) είναι μονάδα μετρήσεως βάρους, ίση με 50 οκάδες, βλ. Δ. Βαγιακάκος, Συμβολή εις την μελέτην των ναυτικών εμπορικών και οικονομικών όρων του ελληνικού χώρου (16ος - 19ος αι.), Αθήναι 1990, σ. 48. Επίσης βλ. G. Boerio, Dizionario del dialetto veneziano, Venezia 1856, όπου στο λήμμα ster (σ. 703), αναφέρεται: ster, s. m. che in plur diceci stera (dal lat. Sextariusnde sestaro, staro, ster) stjajo, Quantità misurata di biade, che corrisponde al peso di libbre grosse Venete 132· N. Βλασσόπουλος, Η ναυτιλία των Ιονίων νήσων 1700-1861, τ. 1, Αθήνα 1995, σ. 51: Το staro ή stjajo ως μέτρο χωρητικότητας υγρών αντιστοιχεί σε 132 ενετικές λίτρες, ως μέτρο «στεγνής» χωρητικότητας (σιτηρών) ισοδυναμεί με 83, 31 γαλλικά λίτρα.